

DE SCHUTTERIJ in de klas

GASTLES HANDLEIDING

DE HANDLEIDING

Deze handleiding is bedoeld voor schutters, vrijwilligers en andere betrokkenen bij de schutterij die gastlessen geven in het basisonderwijs. De les is ontwikkeld voor leerlingen van 8 tot 12 jaar, wat overeenkomt met de hogere klassen van het basisonderwijs in Nederland en België.

De duur van de les is ongeveer 60 minuten, maar kan worden aangepast afhankelijk van de behoeften en het niveau van de groep.

Deze handleiding is ontwikkeld voor gebruik in zowel Nederland als België. Hoewel beide landen vergelijkbare tradities en schutterijen kennen, zijn er ook enkele regionale verschillen. Zorg dat je als gastdocent rekening houdt met de lokale context en voorbeelden uit jouw regio gebruikt om de les herkenbaar en relevant te maken.

Doel van de Les

De les is bedoeld om leerlingen in Nederland en België kennis te laten maken met de schutterij, haar tradities, geschiedenis en hedendaagse betekenis binnen beide landen.

- Leerlingen maken kennis met de schutterij en haar historische en hedendaagse rol binnen de gemeenschap.
- Leerlingen leren over tradities en feesten van de schutterij, en begrijpen hoe deze bijdragen aan de lokale cultuur en identiteit.
- Leerlingen ontdekken de link tussen de schutterij en burgerschap, en reflecteren op hun eigen rol binnen de gemeenschap.
- Leerlingen leren over het belang van muziek en competities binnen de schutterij en hoe deze evenementen bijdragen aan gemeenschapszin en samenwerking.
- Leerlingen worden gemotiveerd om na te denken over tradities en hoe deze in stand worden gehouden binnen hun eigen omgeving en cultuur.

Specifieke leerdoelen gericht op burgerschap:

- Gemeenschapszin en verantwoordelijkheid: De leerlingen begrijpen hoe de schutterij een rol speelde (en nog steeds speelt) in de bescherming en ondersteuning van de gemeenschap.
- Traditie en moderniteit: Leerlingen leren hoe de tradities van de schutterij door de eeuwen heen zijn doorgegeven en hoe ze zich aanpassen aan de moderne samenleving.
- Deelname aan de gemeenschap: Leerlingen reflecteren op hun eigen betrokkenheid bij lokale gemeenschappen en hoe ze kunnen bijdragen aan het behoud van tradities.

Vorbereiding

- Digibord: Een digibord of scherm dat geschikt is om video met geluid af te spelen.
- Schrijfbord: dit kan ook een digibord zijn waar de gastdocent op kan schrijven.

Voor de schutter (gastdocent):

- Het is voor de gastdocent bekend waar het beeldmateriaal te vinden is en hoe dit kan worden afgespeeld (website www.schutterijvoorbeeld.nl)
- Vorbereiding op de inhoud: Het is belangrijk dat de schutter de presentatie vooraf doorloopt om vertrouwd te raken met de inhoud en de volgorde van de dia's, zodat de les soepel verloopt.

Lesoverzicht

De les is opgedeeld in de volgende onderdelen:

- Introductie en voorkennis: Wat is een schutterij? (10 minuten)
- Tradities en Feesten: belangrijkste feesten en tradities (10 minuten)
- Vroeger en Nu (15 minuten)
- Schieten en Competities. (10 minuten)
- Muziek in de Schutterij (10 minuten)
- Afsluiting (5 minuten)

Flexibiliteit in Lesduur

Deze les is ontworpen voor een tijdsduur van één uur. Indien er minder tijd beschikbaar is, kan het onderdeel Muziek in de Schutterij eventueel worden weggelaten. Zorg er in dat geval voor dat de belangrijkste onderdelen – zoals de introductie, tradities en feesten, en de vergelijking tussen vroeger en nu – worden behandeld. Stem de inhoud en tijdsindeling af op de beschikbare tijd en het niveau van de leerlingen.

1. INTRODUCTIE EN VOORKENNIS

Introductie

De gastdocent geeft een korte introductie waarin de link wordt gelegd met het actuele thema op school en de reden van het bezoek van de aanwezige schutters.

Stel jezelf voor aan de klas. Vertel waar je vandaan komt en benoem dat je het een en ander hebt meegenomen en/of aan hebt getrokken. Bespreek heel kort met de leerlingen of ze wel eens gehoord hebben van een schutterij en of ze de materialen wel eens gezien hebben. Let op: ga niet inhoudelijk vertellen wat de schutterij is, dit komt later aan bod.

Na de introductie gaan we voorkennis ophalen. Wat weten de leerlingen al?

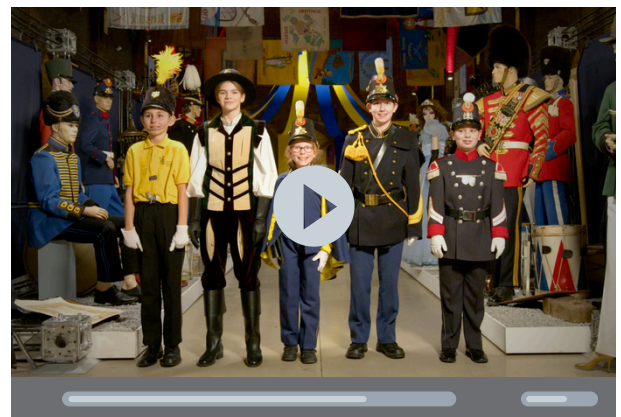

Voorkennis ophalen

Zorg ervoor dat alle leerlingen hun potlood en papier of wisbordje klaar hebben liggen en start vervolgens de video.

Herhaal op het einde van de video de vraag:

Wat weet jij over de schutterij?

Opdracht 1

Geef de leerlingen de volgende opdracht:

Bedenk zelfstandig wat jij denkt te weten over de schutterij.

Geef de leerlingen 1 minuut de tijd om over deze vraag na te denken.

Na het filmpje:

Bespreek wat de leerlingen hebben opgeschreven. Als een leerling een antwoord geeft dat klopt, herhaal je het antwoord en voeg je er eventueel iets aan toe.

Benoemt een leerling iets dat niet klopt? Reageer dan neutraal met het volgende:

“Nee, dat hoort niet bij een schutterij.”

Verbeter de leerling dus niet en ga ook niet uitleggen hoe het wel zit.
Waarschijnlijk krijgen ze gedurende de les al antwoord op hun vraag

2. Tradities en feesten

Controleer of de leerlingen weten wat het woord traditie betekent.

Geef een eenvoudig voorbeeld dat past bij de schutterij. (Bijvoorbeeld: de het dragen van het uniform, de optochten, de schuttersfeesten).

Waarschijnlijk hebben de leerlingen tijdens de introductie opdracht al zaken genoemd die horen bij tradities en feesten. Herhaal nog eens wat benoemd is dat past bij tradities en feesten. Ga hier met de leerlingen dieper op in en stel ze hier vragen over:

- Wat denk je dat de tradities zullen zijn?
- Hoe zien de feesten van een schutterij er uit?
- Voor wie zijn die tradities en feesten?

Let op: ga niet met de leerlingen in gesprek over de geschiedenis en het ontstaan van deze tradities en feesten. Dit komt later aan bod.

Opdracht 2

Geef de leerlingen de volgende opdracht:

Kijk en luister naar de video en bedenk wat voor feest je ziet en wat voor tradities je denkt te zien.

De leerlingen gaan kijken naar het Oud-Limburgs Schutterijfeest. In de video hoor je ook leden van een schutterij praten over het schuttersfeest (OLS)

Na het filmpje:

Controleer samen met de leerlingen wat ze hebben bedacht. Ontdek of de leerlingen hebben begrepen wat het schuttersfeest is en welke tradities daar bij horen. Leg eventueel uit wat er nog meer komt kijken bij deze tradities en feesten. Er zijn een aantal onderwerpen die van belang zijn tijdens deze bespreking:

- De oorsprong van de feesten en tradities
- De rol van de schutterij
- De link met de kerk
- Wat de feesten/tradities doen met de samenleving en cultuur

Let op: de video laat niet alles zien dat hoort bij tradities en feesten

3. Vroeger en nu

Ga met de leerlingen in gesprek over de verschillen van vroeger en nu. Wat is bijvoorbeeld nog hetzelfde gebleven en wat is er veranderd?

Opdracht 3

Voordat je de video start, leg je aan de leerlingen uit dat ze gaan kijken en luisteren naar informatie over het ontstaan van de schutterij. Vertel ook dat er in de video wordt ingegaan op de verschillen en overeenkomsten tussen vroeger en nu.

Vraag de leerlingen vooraf:

- “Wat denken jullie dat de verschillen zijn tussen de schutterij van vroeger en die van nu?”
- “Welke overeenkomsten zouden er nog steeds kunnen zijn?”

Schrijf, indien beschikbaar, op het bord de twee woorden: “Verschillen” en “Overeenkomsten”. Laat de kolommen leeg; deze worden later in de les ingevuld. Gebruik eventueel het onderstaande voorbeeld (zonder de antwoorden in te vullen). Start vervolgens de video.

VOORBEELD	VERSCHILLEN	OVEREENKOMST
	TRADITIES WEDSTRIJDEN BESCHERMING GEVAARLIJK	OPTOCHTEN MUZIEK UNIFORMEN VOOR IEDEREEN

Na het filmpje

Bespreek met de leerlingen wat ze hebben bedacht. Noteer, indien mogelijk, de verschillen en overeenkomsten die de leerlingen noemen en vul deze waar nodig aan.

Leg uit hoe de schutterij vandaag de dag nog steeds een belangrijke functie vervult binnen lokale gemeenschappen. Bespreek hun rol tijdens officiële en plechtige gebeurtenissen, zoals:

- Koningsdag: Het verlenen van eerbetoon tijdens de viering van de nationale feestdag.
- Dodenherdenking: Het deelnemen aan plechtigheden ter herdenking van de oorlogsslachtoffers.
- Processies en religieuze ceremonies: De schutterij begeleidt vaak religieuze optochten en andere kerkelijke evenementen.
- Inhalen van Sinterklaas: De schutterij helpt bij de organisatie en begeleiding van dit kinderfeest in sommige gemeenschappen.
- Uitvaarten met schutterseer: De schutterij biedt een eervol afscheid aan overleden leden door middel van ceremoniële diensten.

4. SCHIETEN EN COMPETITIES

Vertel dat er op het OLS van alles te doen is en dat er ook prijzen te winnen zijn. Tijdens het OLS worden er heel veel wedstrijden gespeeld. Het is een hele lange lijst. De leerlingen gaan een filmpje kijken waar verschillende competities zijn te zien.

Vertel de leerlingen dat er heel veel verschillende soorten wedstrijden zijn. Te veel om op te noemen en te onthouden. We gaan nu samen ontdekken welke wed onderdelen er te zien zijn in de video.

Opdracht 4

Vertel de leerlingen dat er heel veel verschillende soorten competities zijn, te veel om allemaal op te noemen en te onthouden. We gaan nu samen ontdekken welke competitieonderdelen er te zien zijn in de video.

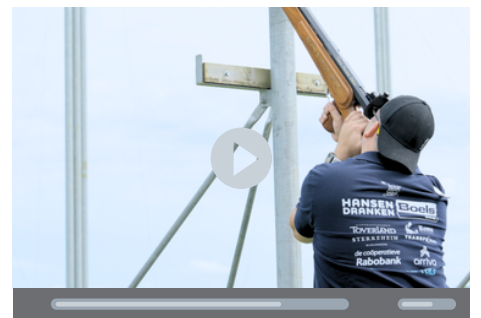

Voor het kijken:

Vraag de leerlingen om goed op te letten tijdens het filmpje. Laat hen nadenken over welke competities ze herkennen en stel ze de vraag.

Geef na het filmpje een moment om deze competities gezamenlijk te bespreken. Zorg ervoor dat alle leerlingen de kans krijgen om hun ideeën te delen.

Bespreken na het filmpje:

Bespreek met de klas welke competitieonderdelen ze hebben gezien.

Vraag ook welke onderdelen ze het leukst of interessantst vonden en waarom. Herhaal enkele onderdelen die de leerlingen hebben genoemd om de herinnering te versterken.

5. Met de muziek mee

 Begin met een korte introductie over het belang van muziek in het algemeen. Vraag de leerlingen welke rol zij denken dat muziek speelt binnen een schutterij.

Vertel dat muziek een centrale rol speelt binnen de schutterij, zowel in het verleden als in het heden.

Opdracht 4

Vertel de leerlingen dat ze kort gaan kijken naar een filmpje van de optocht. In de vorige video's hebben ze al verschillende elementen gezien die bij een optocht passen. Nu krijgen ze de opdracht om nog eens goed te kijken en te luisteren:

 Voor het kijken:
 Vertel de leerlingen dat ze kort gaan kijken naar een optocht. Vraag aan de leerlingen wat ze zien en horen.

 Bespreken na het filmpje:
Bespreek met de leerlingen wat ze hebben gezien. Praat met hen over het belang van muziek bij de schutterij en welke functie deze heeft, zowel in de schutterij van vroeger als nu.

Bespreek ook wat de functie was van muziek in de geschiedenis:

- Communicatiemiddel voor het leger
- Helpen bij het marcheren in de maat
- Soldaten moed geven

AFSLUITING VAN DE LES

Aan het einde van de gastles kan de volgende vraag worden gesteld om de leerlingen te laten reflecteren op wat ze hebben geleerd:

“Welke van de tradities van de schutterij vind jij het belangrijkste om te bewaren, en waarom?”

Als er tijd over is, kunnen de leerlingen vragen stellen.

Sluit de les af door uit te leggen dat er meer informatie te vinden is over de schutterij op de website en introduceer eventueel het schietspel.

Bedank de leerlingen voor hun aandacht.